

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Вінницька область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Вінницької області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 660 000 осіб, що складало 4,05 % від населення України.

Із наведених даних тільки частки загального числа ліжок та кількості викликів швидкої медичної допомоги дещо менші за частку населення регіону. Частки решти показників вищі або суттєво вищі частки населення регіону, що говорить про відносно добру забезпеченість регіону в сфері охорони здоров'я. Помітне та/або суттєве перевищення частки майже всіх показників діяльності закладів охорони здоров'я над часткою населення можна пояснити віддаленістю області від лінії бойових зіткнень армій України та РФ.

Показник	Україна	Вінницька обл.	%
Кількість населення	40997698	1660000	4,05
Число лікарняних закладів	1096	53	4,84
Загальне число ліжок	228351	8800	3,85
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2307	111	4,81
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1202	72	5,99
Число ліжок в денних стаціонарах	32904	1836	5,58
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1203745	59870	4,97
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4660255	158590	3,40
Загальна чисельність лікарів /без зубних/	133237	6420	4,82
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229368	10405	4,54

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Вінницькій області тривала пандемія COVID-19.

За цей період в регіоні було зареєстровано 179502 підтверджених випадків цієї інфекції або 3,23 % від всіх випадків в Україні, що в 1,25 рази менше, ніж частка населення області в структурі населення країни.

Це може вказувати як на меншу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на більш якісні протипандемічні заходи.

Щодо кількості померлих, то в області % померлих менше % населення області в структурі населення країни, але летальність в області (2,11 %) майже не відрізняється від летальності в цілому по Україні (2,02 %).

Примітним є те, що летальність медпрацівників в області в 1,6 разів менша, ніж відповідний загально-український показник.

Показник	Україна	Вінницька обл.	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5562748	179502	3,23
Померло від COVID-19, всього	112481	3788	3,37
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	2,11	-
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154637	6473	4,19
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1256	33	2,63
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	0,51	-
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	20,2	-

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Вінницькій області є ГРВІ, які дещо перевищують показники України. Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області високі показники мали вітряна віспа та скарлатина. Остання – майже вдвічі вище, ніж в цілому в Україні, але вітряна віспа не на багато вища за загальноукраїнські показники.

Стан захворюваності на кишкові інфекції у Вінницькій області помітно гірший, ніж в цілому в Україні: ГКІ невстановленої етіології – в 2 рази більше, ГКІ встановленої етіології – на 79%, а зоонозні сальмонельози – майже на 30 % більше. Лише захворюваність на ротавірусний ентерит фактично така, як в цілому в Україні.

Зоонозна хвороба Лайма вдвічі перевищує показник України, а лептоспіроз – майже не відрізняється. Аскаридоз в регіоні має втричі вищий показник захворюваності, ніж в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Вінницька обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	14 075,13
Грип	32,41	24,69
Вітряна віспа	96,64	101,70
Скарлатина	25,48	49,39
ГКІ встановленої етіології	52,93	95,18
ГКІ невстановленої етіології	70,01	141,10
Інші (зоонозні) сальмонельзи	10,76	14,18
Ротавірусний ентерит	7,32	7,72
Хвороба Лайма	11,98	22,76
Лептоспіроз	1,06	0,73
Аскаридоз	40,56	123,73

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 р.

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів (2) інфекційних захворювань в 2023 році у Вінницькій області становить 3,13% від їх загальної кількості в Україні, що є майже на третину менше частки населення області від загальної кількості населення України (4,05%).

Також й питома вага кількості випадків в межах зафіксованих спалахів становить 3,19 %, що є меншим частки населення області. Середня кількість випадків на 1 спалах (10,00) в регіоні майже не відрізняється від показника України (9,8). Таким чином, інтенсивність спалахів інфекційних хвороб у Вінницькій області мало відрізнялась від загальної в Україні.

Звертає на себе увагу та обставина, що відсоток лабораторно підтверджених випадків інфекційних хвороб в межах спалахів в регіоні становив 100 %, тобто вище, ніж загальноукраїнський показник (78,3%).

Показник	Україна	Вінницька обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	2	3,13
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	20	3,19
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	10,00	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	1,3	–
Лабораторно підтвержені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	85,00	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	100	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році у Вінницькій області захворюваність на туберкульоз (нові випадки + рецидиви) та смертність від нього були дещо вищими, ніж в цілому в Україні, а захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ-інфекцією була 56 % вище, ніж в Україні. При цьому показник захворюваності на ТБ в області серед дитячого населення (0-14 років) був у 2,4 рази меншим, ніж загальноукраїнський показник дитячої ТБ-захворюваності (4,4 на 100 тис. нас. проти 10,4 на 100 тис. нас. в Україні).

Загалом дещо вищі показники інцидентності та смертності в області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками не корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування туберкульозу практично не відрізняються (або мало відрізняються) від аналогічних загальнонаціональних показників і були в межах від 68,6 % до 79,2 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні.

Показник	Україна	Вінницька обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	53,0
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	8,2	12,8
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0-14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	4,4
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	7,3
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	79,2
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	68,6
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	70,1

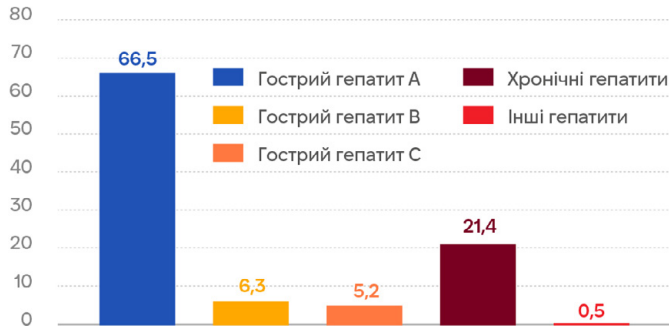
ВІЛ/СНІД

В 2023 році Вінницькій області на обліку знаходилось 3431 особа з ВІЛ-інфекцією, з яких 283 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 2,18 % та 2,19 % від показників по Україні. Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 167 осіб, тобто 4,98 % від показника по Україні. Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 27 випадків. Це 1,57 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

Показник	Україна	Вінницька обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 660 000	4,05
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	283	2,19
Число нових випадків СНІДу	3 351	167	4,98
Число нових смертей від СНІДу	1 717	27	1,57
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	3 431	2,18

Вірусні гепатити

В 2023 році у Вінницькій області було зареєстровано 556 випадків вірусних гепатитів, що становить 5,6 % від показника по Україні. В структурі переважно більшість становить вірусний гепатит А – 66,5 %. Хронічні гепатити, гострі гепатити В, С та інші гепатити складають 21,4 %, 6,3 %, 5,2 % та 0,5 % відповідно.

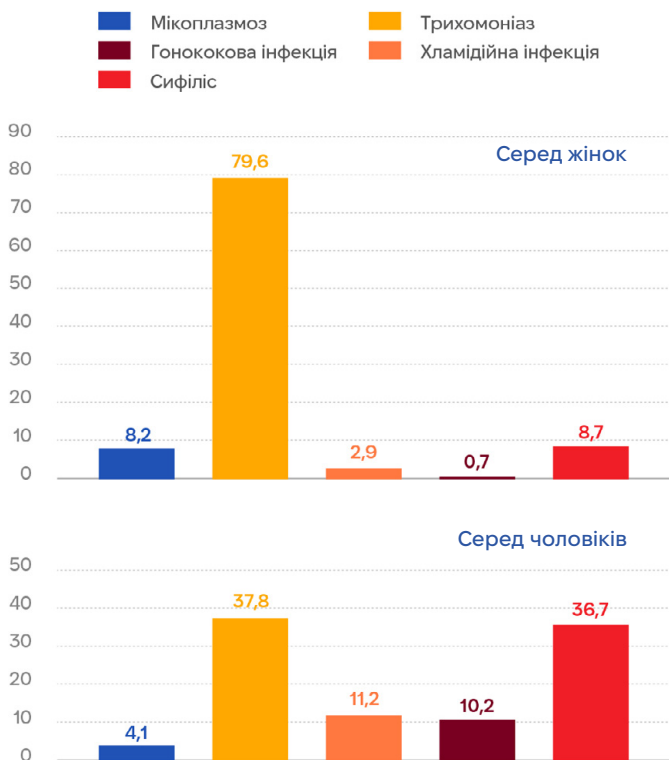

Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

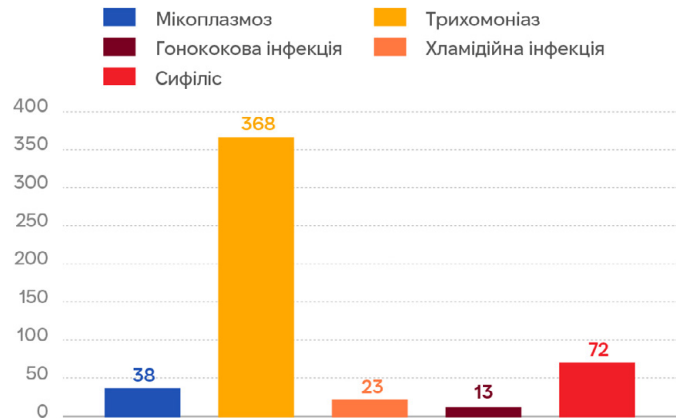
Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році у Вінницькій області було зафіксовано 514 випадків захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Найбільше (368 осіб) захворіли на трихомоніаз, що становить 71,6 % від усіх випадків ІПСШ.

Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 416 випадків проти 98 серед чоловіків. І у чоловіків, і у жінок найчастіше реєструвались випадки трихомоніазу. Сифіліс, хламідійна інфекція та уrogenітальний мікоплазмоз: у чоловіків – 36,73 %, 11,22 % та 10,20 % відповідно, у жінок – 8,65 %, 2,88 % та 8,17 % відповідно.

Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

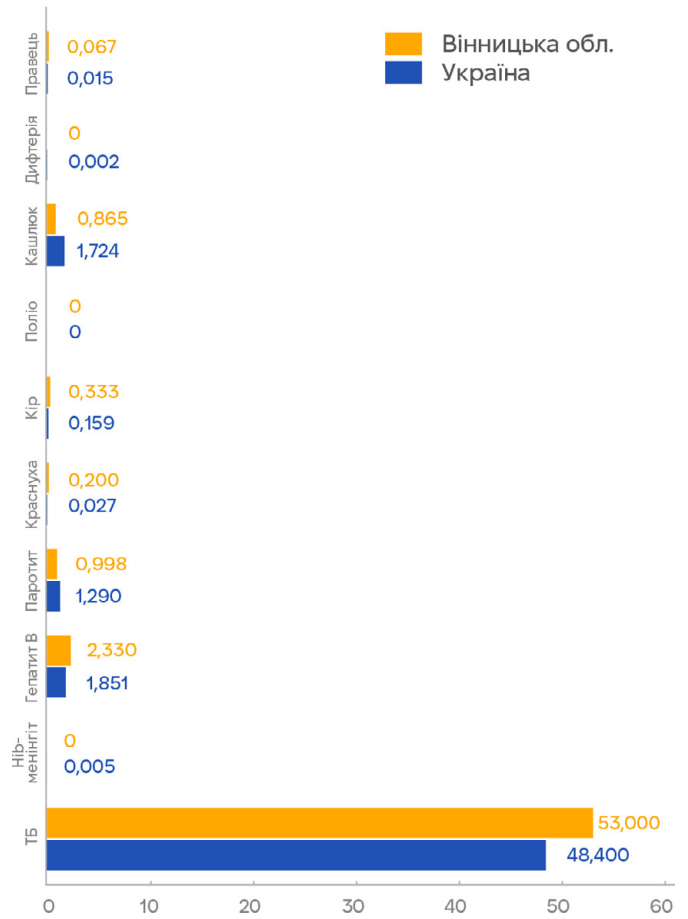

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакцинокеровані інфекції в 2023 році

В 2023 році в Вінницькій області епідемічна ситуація з вакцинокерованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, оскільки показник захворюваності в області дещо перевищував загальний показник по Україні.

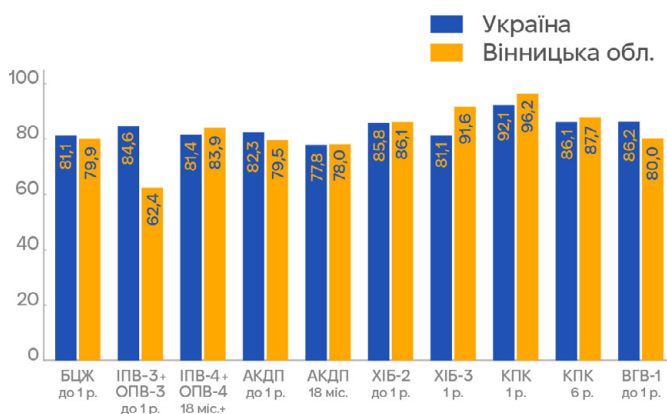
Щодо інших вакцинокерованих інфекцій, то ситуація в області є відносно сприятливою: захворюваність на НІВ-менінгіт, поліомієліт та дифтерію була нульова. Захворюваність на гепатит В, краснуху, кір та правець була дещо більшою, ніж в Україні в цілому, але показники при цьому були не високі. Кашлюк і паротит мали менші показники, ніж в Україні в цілому.

Захворюваність на вакцинокеровані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Вінницькій області недостатньо високі показники охоплення щепленнями – лише за шістьма позиціями (щепленнями), що передбачені календарем щеплень, рівень охоплення більше, ніж в Україні в цілому й лише по двом позиціям досягнуто більше 90 % охоплення, а за іншими щепленнями охоплення в області знаходиться на рівні 62,4–87,7 %.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

Злоякісні новоутворення

В 2023 році у Вінницькій області на обліку перебувало 51184 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 4,27 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 5396 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 10,54 % від кількості хворих, що перебували на обліку в Вінницькій області. Слід зазначити, що серед виявлених нових випадків захворювань майже однакова кількість як жінок (49,93 %), так й чоловіків (50,07 %), але серед померлих більше було чоловіків (60,4 %). Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (160,0 на 100 тис. населення) відчут-

но переважала смертність серед жінок (90,75 на 100 тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою. Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях. Так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 22,7 % нових випадків.

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році у Вінницькій області під наглядом перебувало 27264 особи з розладами психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, з яких 6136 осіб були охоплені відповідним лікуванням (22,51 %). У Вінницькій області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (92,55 %), опіоїди (3,65 %), інші психоактивні речовини (2,82 %) та канабіоїди (0,98 %).

В 2023 році у Вінницькій області вперше взято під нагляд 3845 осіб з розладами психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (90,82 %), інші психоактивні речовини (5,62 %), канабіоїди (1,85 %) та опіоїди (1,72 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітного року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю ВСЬОГО	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	3 492	90,82	25 232	92,55	5 410	21,44
опіоїдів ВСЬОГО	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	66	1,72	996	3,65	453	45,48
канабіоїдів ВСЬОГО	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	71	1,85	267	0,98	4	1,50
інших психоактивних речовин – ВСЬОГО	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	216	5,62	769	2,82	269	34,98
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	3 845	100	27 264	100	6 136	22,51

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році у Вінницькій області було зафіксовано 8 043 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 8 088 дітей, що становить відповідно 4,51 % та 4,50 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 3,03 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 12,36 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні). Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 53 випадки (3,94 %) від 1 345 випадків по усій Україні або 6,55 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 на 1 000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 518 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 592 випадки, в тому числі рак шийки матки – 121 випадок (або відповідно 4,12 %, 4,81 % та 4,08 % від кількості хворих в Україні).

Показник	Україна	Вінницька обл.	%
Пологів всього	178 468	8 043	4,51
Материнська смертність	33	1	3,03
Абортів всього	42 683	2 452	5,74
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	8 088	4,50
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	53	3,94
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	518	4,12
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	592	4,81
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	121	4,08

Резюме/рекомендації

За наявними даними Вінницька область достатньо непогано забезпечена медичною інфраструктурою та медичними кадрами (лише частка кількості лікарняних ліжок дещо менша, ніж частка населення області в структурі населення країни), але тягар на систему громадського здоров'я має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків та смертей від COVID-19 в цілому пропорційно відповідає кількості населення та забезпеченості регіону медичною інфраструктурою та медичними кадрами. Летальність сукупного населення області від COVID-19 майже не відрізняється від загальноукраїнського показника, але летальність медпрацівників від COVID-19 була в 1,6 рази менша, ніж відповідний загальноукраїнський показник.

Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на необхідний рівень готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, але є необхідність у розвитку та подальшому вдосконаленні протипан-

ДТП та їх наслідки

В 2023 році у Вінницькій області було зафіксовано 695 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (2,9 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 918 осіб і загинуло 156 осіб, що становить 3,1 % і 5,1 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 193 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (3,0 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 38 та травмовано 164 пішоходи.

Всього 32 ДТП було скоєно з вини пішоходів (4,6 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 6 та ще 26 осіб травмовано.

демічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші, зокрема, респіраторні інфекції (ГРВІ, вітряна віспа, скарлатина) та зоонозні інфекції (лептоспіроз) в порівнянні з показниками сукупного населення України є відносно сприятливим, але захворюваність на скарлатину та хворобу Лайма в 2023 році була вдвічі вищою, ніж в цілому в Україні. Щодо кишкових інфекцій в області ситуація в цілому є гіршою, ніж в Україні. Аскаридоз, ГКІ різної етіології та зоонозні сальмонельози суттєво перевищують загальноукраїнські показники, але інтенсивність спалахів кишкових інфекційних хвороб у Вінницькій області була в середньому дещо меншою, ніж в цілому в Україні. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

Показники соціально значущої захворюваності на туберкульоз, ВІЛ/СНІД та інфекцій, що передаються

переважно статевим шляхом, загалом в області мають незначне перевищення в порівнянні з Україною або не перевищують загальні показники по країні.

Враховуючи, що в Україні загалом наявні високі показники захворюваності на ці соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області.

Як і в переважній більшості областей у Вінницькій області необхідні заходи для підвищення охоплення щепленнями дітей, оскільки охоплення по переважній більшості щеплень коливається в межах не більше 62,4–87,7 %.

Близько 22,7 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжиття заходів з покращення виявлення онкозахворювань системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (90,82 %), то першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Не зважаючи на те, що материнська смертність в області була суттєво меншою за загальноукраїнський показник (3,03 % від загальноукраїнської смертності), а маюкова смертність дітей у віці до 1 року в області була менше загальноукраїнської (6,55 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні), доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді з використанням принципу «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
Ніb(ХІБ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

 www.phc.org.ua
 www.ukrstat.gov.ua
 www.ncru.inf.ua
 www.patrolpolice.gov.ua
 www.dsp.gov.ua